

PÄÄKIRJOITUS

<https://doi.org/10.33350/ka.85777>

Kaikkea sodanjälkeisestä ammattikoulusta digioptimismiin, toimintavalmiuksiin ja tieteelliseen julkaisemiseen

Maija Lanas

Vuoden 2019 kolmas *Kasvatus & Aika* tarjoaa laajan kattauksen erilaisia aiheita kulkien toimintavalmiusajattelun mahdollisista hyödyistä kasvatuksessa koulutuksen digioptimismiin, kotimaisen tiedejulkaisemisen etuihin ja aina niihin vaikutuksiin asti, joita sisällissodalla oli ammattikoulujen toimintaan. Lopuksi kirja-arvostelu tarjoaa näkökulmia leikin rooliin lasten kasvamisessa. Näin numero osoittaa kasvatusta ja aikaa koskevien kysymysten monipuolisuuden ja laajuuden sekä niiden jatkuvan ajankohtaisuuden yhteiskunnallisessa ja tieteellisessä keskustelussa.

Aluksi Sirpa Tani, Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia luotaavat artikkelissaan teoreettista käsitteistöä, jolla nuorten toimijuuden ja yhteiskunnallisten rakenteiden välistä dynamiikkaa voidaan tarkastella niin koulussa kuin muissakin nuoruuden kasvuympäristöissä. He tarkastelevat artikkelissaan, mitä annettavaa Amartya Senin ja Martha Nussbaumin kehittelemällä toimintavalmiusajattelulla on, ja esittävät, että tämä teoreettinen lähestymistapa auttaa hahmottamaan nuoren ja häntä ympäröivän yhteiskunnallisen rakenteen välistä dynamiikkaa kokonaisvaltaisesti ja moniulotteisesti. Lähestymistapa on heidän mukaansa houkutteleva väline erityisesti kriittisen nuorisotutkimuksen ja nuorisopolitiikan, mutta myös koulutuksen kehittämisessä. Kirjoittajien mukaan toimintavalmiusajattelun erityinen ansio on, että sen käsittein voidaan tarkastella ihmisen mahdollisuuksia toimia ja samalla voidaan kyseenalaistaa monia koulutukseen liitettyjä valta-asetelmia. Artikkelillaan kirjoittajat avaavat selkeästi niitä työkaluja, joita tämä teoreettinen lähestymistapa tarjoaa nuorten kasvatukseen liittyvien ilmiöiden tarkasteluun.

Pekka Mertala puolestaan tekee artikkelissaan näkyväksi hallitsevaa kertomusta koulutuksen digitalisaatiosta. Hän kysyy, millaisia hallitsevia kertomuksia koulutuksen digitalisaatiosta Suomessa kerrotaan ja minkälaisia vastakertomuksia niiden kautta voi tuottaa. Hän esittelee neljä kertomusta ja vastakertomusta ja peräänkuuluttaa koulutuksen digitalisaation ja siihen kiinteästi liittyvien ilmiöiden kuten kasvatuksen, oppimisen ja pedagogis-

ten reformien kompleksisuuden tunnistamista ja tunnustamista. Näin voidaan hänen mukaansa tulevaisuudessa välttää ratkaisuja, jotka luovat polarisoituneita asetelmia eri toimijoiden välille. Artikkelillaan Mertala nostaa esiin ja tarkastelee kriittisesti koulutuksen digipositivistista eetosta lankeamatta kuitenkaan digipenseyteen.

Satu Grünthal tarttuu katsauksessaan niin ikään tärkeään ja ajankohtaiseen aiheeseen: miksi tutkimusta kannattaa julkaista myös kotimaisilla kielillä. Hän esittää tälle kuusi syytä, joiksi hän mainitsee tutkimuksen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen toteuttamisen, yhteiskunnallisen tasa-arvon ja demokratian ylläpitämisen, uuden tarkan tieteellisen sanaston ja puhetaipojen luomisen sekä vähemmistökielten kunnioittamisen. Grünthalin esiin nostamat näkökulmat ovat kiinnostavia ja relevantteja kaikille tieteellisestä julkaisutoiminnasta kiinnostuneille. Ne palauttavat mieleen, mitä muita tarkoituksia tieteellisellä julkaisemisella on kuin – rahoituksen turvaaminen.

Jari Laukia puolestaan tarkastelee katsauksessaan, mitä vaikutuksia vuoden 1918 sisällissodalla oli ammattikoulujen toimintaan, opetuksen toteuttamiseen ja opetuksen sisältöihin sodan aikana ja sodan jälkeen, 1920- ja 1930-lukujen Suomessa. Hän keskittyy tarkastelemaan suomalaista ammattikoulua sisällissodan aikana ja sodan jälkeen vuosina 1918–1938. Hänen katsauksensa nostaa kiinnostavalla tavalla esiin ammattikoulun sodanjälkeiset poliittiset tavoitteet. Hän kuvaa, kuinka vuoden 1918 sota oli järkytys sivistyneistön koulutususkolle, ja kuinka itsetutkiskelu kohdistui etenkin punaisten puolella taistelleiden sivistystasoon. Virallisissa linjauksissa ammattikoululle haettiin yhteiskuntaa eheyttävää roolia. Ammattikoulun tuli huolehtia työläistäustaisista nuorista, ja opetuksella tuli jakaa tietoa yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskunnallista vastuuntunnetta ja luoda yhteisöllisyyttä.

Tämän numeron artikkelit tarjoavat varsin monipuolisen ja laajan näkökulman kasvatukseen ajassa ja yhteiskunnassa liukuen sadan vuoden takaisista keskusteluista tämän hetken vallitseviin kysymyksiin sekä käsitteisiin ja keinoihin, joilla näitä kysymyksiä voitaisiin entistä paremmin tarkastella. Yritämme lehdessämme pitää tätä laajuutta yllä.

KT, dosentti Maija Lanas työskentelee Oulun yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa vanhempana tutkijana.